

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

KUUMA-seutu sijaitsee Helsingin seudulla ja on keskeinen osa Uudenmaan maakuntaa. Uusimaa on TE-uudistuksen toimeenpanossa ja onnistumisessa sijainniltaan ja volyymiltaan avainasemassa. KUUMA-seutu korostaa uudistuksen valmistelussa tiivistä yhteistyötä ja tiedonkulkua valtion ja kuntien välillä. Tähän asti vuorovaikutus on ollut riittämätöntä.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

KUUMA-seutu kannattaa HE-luonnoksen tavoitetta saada TE-palveluille lisää vaikuttavuutta tuomalla ne osaksi kuntien palveluekosysteemiä. On sinänsä tavoiteltavaa, että valta ja vastuu työllisyyden edistämisestä olisivat nykyistä enemmän kunnilla, mutta toisaalta Pohjoismaiden työvoimapalvelumalli rajaa palvelun järjestämisen tapaa aivan liikaa ja kaventaa siten kunnan vapautta löytää uusia tapoja järjestää nykyistä vaikuttavampaa työllisyyspalvelua. Keskeistä on, että uudistuksen rahoitusmallin myötä kasvava kunnan taloudellinen vastuu työttömyydestä ja kyky vaikuttaa työllisyyden kehitykseen olisivat esitettyä paremmin tasapainossa.

Työllisyystavoitteen laskentatapaa ja tavoitteiden seuranta tulisi avata selkeämmin.

Uuden rahoitusmallin lisäksi tulisi huomioida myös muita työllistymistä edistäviä keinoja.

TE-palveluiden järjestämiseen tarvitaan joustoa, sillä nykytilassa TE-palvelut eivät tue kuntaekosysteemin mahdollisuuksien hyödyntämistä työllisyyden edistämiseksi.

Kunnan taloudellinen vastuu työttömyydestä tulisi suhteuttaa paremmin sen kykyyn vaikuttaa työllisyyden kehitykseen.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Rahoitusmalli, työttömyysturva:

MUUTOSESITYS

Hyvinvointialueiden tulee olla osavastuussa pitkään työttöminä olleiden kustannuksista, joten ne voisivat maksaa osan työttömyysturvan perusosasta sitkeästi pitkäaikaistyöttömien osalta, jolloin kunnan maksuosuus laskisi. Jos henkilön työllistymissuunnitelmaan voidaan kirjata ainoaksi toimenpiteeksi se, että henkilö hakeutuu sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin, tämän kohderyhmän työttömyysetuuden rahoitusvastuu tulee siirtää hyvinvointialueille, jotka ko. palvelun tuottavat. Hyvinvointialueille tulee tarjota taloudellisia kannustimia hoitaa työttömien sosiaali- ja terveyspalveluja siten, että tämä kohderyhmä pääsisi kohti työmarkkinoita tai siirtyisi oikealle etuudelle, esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeelle.

- Näin hyvinvointialueilla on kannustin hoitaa työttömien työnhakijoiden sosiaali- ja terveyspalveluita, eikä terveyden perusteella muodostuvat työttömyyskustannukset jää yksin kuntien vastuulle, joilla ei ole enää sote-palvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuuta. Yli 1000 päivää työmarkkinatukea saaneet (nykyinen kunnan maksuvastuu 70%) ovat pääsääntöisesti tätä kohderyhmää. Heidän tilannettaan ei voida tukea työllistymistä edistävillä palveluilla määräaikaisesti tai pysyvästi. Työnhaku on voimassa vain etuuden saamisen vuoksi.

MUUTOSESITYS

Työikäinen väestö kasvaa useimmissa KUUMA-kunnissa, mutta pienenee suurimmassa osassa Suomea. Jos työttömyysturvan rahoitusmallin kompensaaion taso on staattinen ja perustuu vuoden 2022 työttömyysturvakustannusten tasoon, muuttovoittokuntien kasvava työvoima jää alikompensoiduksi ajan myötä. Mikäli työikäisen väestön määrän arvioidaan Tilastokeskuksen väestöennusteen perusteella kasvavan KUUMA-seudulla vuoteen 2035 tultaessa, tulee myös työttömien määrä kasvamaan ja staattisen mallin luoma alikompensoatio olemaan seudulla miljoonaluokkaa. Kompensaaion taso tuleekin tarkistaa säännöllisesti työvoiman määrän muuttuessa järjestämisvastuullisilla alueilla.

MUUTOSESITYS

Jotta kuntien suhdanneriskiä pienennettäisiin, järjestämisvastuullisten alueiden työttömyysturvakustannusten kasvulle pitää asettaa matalasuhdanteen varalle katto, jonka ylittävistä kustannuksista valtio ottaa vastuun. Suhdannekatto voitaisiin määrittellä kullekin järjestämisvastuualueelle erikseen siten, että määrätty suhteellinen työttömyysasteen nousu (esim. 40 %) järjestämisvastuualueella poikkileikkaushetken nähden laukaisisi mekanismin. Tällöin

todettaisiin, ettei olla enää tilanteessa jossa työvoimaviran-omainen voi merkittävästi vaikuttaa omalla toiminnallaan työllisyyden paranemiseen ja siten kannustava rahoitusmalli ei toimi.

- Kunnan maksuvastuun kasvu työttömyysturvasta siirtää suhdanneriskiä valtiolta kuntatalouteen. Matalasuhdanteessa työttömyys kasvaa tavalla, johon julkisilla työllisyyspalveluilla voidaan vaikuttaa vain osin. Kuntien ei pidä joutua luottamaan valtion hyväntahtoisuuteen, mikäli työttömyysturvakustannukset kasvavat äkillisesti.

MUUTOSITYS

Esityksessä kompensaaion poikkileikkausvuodeksi on määritelty vuosi 2022. Mikäli kompensaaion tason säädetään olevan muuttumaton, poikkileikkausta tulee tarkastella pidemmällä aikavälillä yli erilaisten suhdannetilanteiden, jotta kompensaaiomalli vastaisi paremmin uuden rahoitusmallin kunnille tuomaa todellista työttömyyden sosiaaliturvamenojen kasvua.

- Johtuen koronapandemian jälkeisestä pitkäaikaistyöttömyydestä, vuoden 2022 kunnan työmarkkinatukikulut ovat huomattavasti aiempaa korkeammat, jolloin kompensaaion taso uhkaa jäädä liian pieneksi "normaaliin" tilanteeseen nähden. Vaikka pitkäaikaistyöttömyys tulee TEM:in tuoreen ennusteen mukaan laskemaan tänä vuonna, on työmarkkinan kuntaosuus silti useimmissa kunnissa huomattavasti korkeampi kuin ennen koronapandemiaa.

Rahoitusmalli, palveluiden rahoitus:

MUUTOSITYS

Valtiolle HE:n mukaan jäävä 25 % osuus TE-palveluiden kokonaisrahoituksesta tulee perustella esitettyä paremmin. Kieku-työajanseurantaa ei tule käyttää perusteena valtiolle jäävää kustannusta arvioitaessa. Lisäksi rahoituksen riittävyys on varmistettava niin, että tarvittavan uuden henkilöstön palkkaaminen ja muut TE-palvelu-uudistuksen toteutuksesta aiheutuvat uudet kustannukset eivät jää kuntien itse rahoitettavaksi.

- TE2024-valmisteluprosessin aikana on toistuvasti esitetty arvio, jonka mukaan TE-palveluiden kustannukset ovat 700 M€ 2024 tasossa. Hallituksen esityksessä onkin päädytty malliin, jossa miltei kaikki TE-palvelut siirtyvät kuntien tai kuntapohjaisten alueiden järjestämisvastuulle. HE:n kuvaamissa vaikutuksissa kuntatalouteen (HE:n luku 4.2.2.2, sivut 140-142) kunnille siirtyvä rahoitus vuoden 2022 tasossa on kuitenkin arvioitu olevan vain 520 M€. Valtiolle jäisi näin 180 M€ eli yli neljäsosa koko palveluiden rahoituksesta. Todellisuudessa valtion Kieku-järjestelmän työajanseuranta, johon esityksessä viitataan on täysin epäluotettava tapa arvioida tarvittavia resursseja, varsinkin kun puhutaan näin suuresta osuudesta koko TE-palveluiden rahoituksesta. Pitää myös ottaa huomioon, että kunnille siirtyy uudistuksessa paljon jo etukäteen sidottuja henkilöstökustannuksia, joiden kattamiseksi ja vaikuttavan palvelun järjestämiseksi 520 M€ on riittämätön summa.

Uudistus ei saa sisältää tulonsiirtoja kasvualueilta muualle Suomeen.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 Pääasialliset vaikutukset:

Järjestämisvastuu

MUUTOSESITYS

KUUMA-seutu edellyttää, että järjestämisvastuu työvoima- ja yrityspalveluista annetaan kaikille kunnille. Pidämme hyvänä mallia, jossa kunta voisi järjestää palvelut itsenäisesti, jos sen työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä, mutta kaikkien sellaisten kuntien, joiden työvoiman määrä jää alle 20 000 henkilön tulee sopia tehtävän hoitamisesta yhteistoiminnassa jonkin muun tai muiden kuntien kanssa. Silloin myös menot ja tulot kohdentuvat järjestäjälle eli jokaiselle kunnalle. Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulee saada sopia työvoimapalvelujen järjestämisvastuun toteuttamisesta kuntalain (410/2015) 8 luvun 49§ mukaisia kaikkia yhteistoimintamuotoja käyttäen. Yhteistoiminnasta sopivien kuntien yhteisen työvoiman määrän tulee olla vähintään 20 000 henkilöä. Työllisyyden hoitamiseksi perustettua yhteistoiminta-aluetta kutsuttaisiin työllisyysalueeksi.

- Uudistuksen rahoitusmallin valmistelu on lähtenyt alusta alkaen rahoitusvastuun antamisesta kunnille. Muussa tapauksessa kyse olisikin vain TE-toimistojen uudelleen perustamisesta. Ehdotetussa järjestämisvastuumallissa rahat ja vastuu eivät kuitenkaan kohtaa ja siinä puututaan kuntien itsehallinnolliseen asemaan. Olisi paljon selkeämpää, että jokaisella kunnalla olisi sekä rahoitusvastuu että järjestämisvastuu. Tällöin kunnat olisivat keskenään tasa-arvoisessa neuvotteluasemassa. Työssäkäyntialueen yhtenäisyyden vaatimuksen vuoksi ehdotettu laki edellyttää käytännössä keskuskaupunkien ja sitä ympäröivien kuntien muodostamaa yhteistoiminta-aluetta. Suurin osa suuristakaan kaupungeista ei näillä edellytyksillä voisi järjestää palveluja yksinään työvoiman riittävästä määrästä huolimatta.
- Uudistuksen läpivienti HE:n mukaisesti vaatii isoa sopimuksellista arkkitehtuuria. Vastuukunnan toimielin voi joutua alun jälkeen useaan kertaan korjaamaan periaatteita työnjaosta ja rahoituksesta, koska muutos on iso ja osin ennakoimaton. Vaikuttavatko tulevat työvoimapalveluiden uudistukset joka kerta sopimusarkkitehtuuriin ja työnjakoon työllisyysalueella? On ratkaistava, miten voitaisiin elää muutoksissa joustavasti mukana. Työllisyysalueen järjestämisessä haastaa erityisesti, jos työllisyysalue on rahoituksellisesti ja työttömien tilanteet ja tarpeet huomioiden segregoitunut.

Liikkeenluovutusperiaatteet:

MUUTOSESITYS

Kunnat pitää ottaa mahdollisimman pian mukaan keskusteluihin TE-toimistojen rekrytointipolitiikasta. Kuntien tulee olla mukana vuonna 2024 ennen järjestämisvastuun siirtoa tapahtuvissa rekrytoinneissa sen jälkeen, kun järjestämisvastuualueiden laatimat tehtäväkuvat on vahvistettu TE2024-siirtoa koskevassa yt-menettelyssä.

- Kunnat tarvitsevat TE-toimiston henkilöstön osaamista, jonka siirtyminen kitkatta kuntiin on tärkeää. Työllisyysalueen tulee kuitenkin itse voida vaikuttaa oman tulevan henkilöstönsä rekrytointiin, koska ennen järjestämisvastuun siirtoa tehdyt rekrytoinnit vaikuttavat tuleviin TE-palveluiden järjestämisen edellytyksiin.

MUUTOSesitys

Lakiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulosta tulee kirjata pykälä ELY-keskusten ja TE-toimiston velvollisuudesta yhteistyöhön kuntien kanssa jo ennen järjestämisvastuun siirtoa. Tämän pykälän tulee astua voimaan jo 1.4.2023. Jo tätä ennen valtion tulee huolehtia, että ELY-keskukset ja TE-toimistot jakavat alueensa kunnille tietoa niille siirtyvistä vastuista ja sopimuksista.

- Tulevien järjestämisvastuullisten tahojen on tärkeä alkaa valmistautua muutokseen mahdollisimman ajoissa, jotta asiakkaan suuntaan ei näy vastuiden siirrosta johtuvaa katkosta palveluissa. TE-toimistot ja ELY-keskukset tulee velvoittaa jakamaan kaikki mahdollinen tieto siirtyvistä vastuista, toimintatavoista, hankintamenettelyistä, organisaatiosta, tehtäväkuvista jne. Yksityiskohdista voidaan säätää asetuksella.

Tietojärjestelmät:

MUUTOSesitys

Valtion tulee velvoittaa Keha-keskus avaamaan laajemmin tietomallejaan, järjestelmäkehityksen ja järjestelmien käyttöönoton aikataulua sekä resursoivan riittävästi myös rajapintojen tarjoamista kunnille asiakastietovarantoon.

- TE2024-uudistuksen hyödyt ovat vaarassa jäädä toteutumatta, ellei TE-digi-hanke etene samanaikaisesti. Vaikka on ymmärrettävää, että muuttuva toimintaympäristö ja lainsäädäntö vaikuttaa myös tietojärjestelmähankkeiden etenemiseen, ei kuntia, työntekijöitä ja asiakasnäkökulmaa ole toistaiseksi kuunneltu riittävästi esimerkiksi Työmarkkinatorin kehityksessä. Kunnille tulee antaa kaikki mahdolliset edellytykset rakentaa omia ratkaisuja paremman asiakaspalvelun, palvelukohtaannon ja vaikuttavuuden osoittamisen toteuttamiseksi.

MUUTOSesitys

Lakiin tulee kirjata kunnille edellytykset rakentaa omia moduuleja valtion tarjoamien järjestelmien päälle. Tämä vaatii esimerkiksi avoimen lähdekoodin ratkaisuja tietojärjestelmäkehityksessä.

- Suurimmilla kunnilla on mahdollista toimia KEHA-keskusta ketterämmin ja luoda omia vaikuttavia tietojärjestelmäratkaisujaan. Tämä ei ole kuitenkaan mahdollista, mikäli KEHA-keskusta ei laissa velvoiteta tekemään laajaa yhteistyötä kuntien kanssa ja ottamaan

tietojärjestelmäkehityksessä aidosti huomioon kuntien mahdollisuudet rakentaa modulaarisia ratkaisuja.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamismuutokset:*

Järjestämismuutokset

MUUTOSesitys

KUUMA-seutu edellyttää, että järjestämismuutokset työvoima- ja yrityspalveluista annetaan kaikille kunnille. Pidämme hyvänä mallia, jossa kunta voisi järjestää palvelut itsenäisesti, jos sen työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä, mutta kaikkien sellaisten kuntien, joiden työvoiman määrä jää alle 20 000 henkilön tulee sopia tehtävän hoitamisesta yhteistoiminnassa jonkin muun tai muiden kuntien kanssa. Silloin myös menot ja tulot kohdentuvat järjestäjälle eli jokaiselle kunnalle. Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulee saada sopia työvoimajärjestämisen järjestämismuutosten toteuttamisesta kuntalain (410/2015) 8 luvun 49§ mukaisia kaikkia yhteistoimintamuotoja käyttäen. Yhteistoiminnasta sopivien kuntien yhteisen työvoiman määrän tulee olla vähintään 20 000 henkilöä. Työllisyyden hoitamiseksi perustettua yhteistoiminta-aluetta kutsuttaisiin työllisyysalueeksi. Laissa ei tulisi määritellä toimivaa työssäkäyntialuetta niin tarkasti.

- Uudistuksen rahoitusmallin valmistelu on lähtenyt alusta alkaen rahoitusvastuun antamisesta kunnille. Muussa tapauksessa kyse olisikin vain TE-toimistojen uudelleen perustamisesta. Ehdotetussa järjestämismuutoksimallissa rahat ja vastuu eivät kuitenkaan kohtaa ja siinä puututaan kuntien itsehallinnolliseen asemaan. Olisi paljon selkeämpää, että jokaisella kunnalla olisi sekä rahoitusvastuu että järjestämismuutokset. Tällöin kunnat olisivat keskenään tasa-arvoisessa neuvotteluasemassa. Työssäkäyntialueen yhtenäisyyden vaatimuksen vuoksi ehdotettu laki edellyttää käytännössä keskuskaupunkien ja sitä ympäröivien kuntien muodostamaa yhteistoiminta-aluetta. Suurin osa suuristakaan kaupungeista ei näillä edellytyksillä voisi järjestää palveluja yksinään työvoiman riittävästä määrästä huolimatta.
- Uudistuksen läpivienti HE:n mukaisesti vaatii isoa sopimuksellista arkkitehtuuria. Vastuukunnan toimielin voi joutua alun jälkeen useaan kertaan korjaamaan periaatteita työnjaosta ja rahoituksesta, koska muutos on iso ja osin ennakoimaton. Vaikuttavatko tulevat työvoimajärjestämisen uudistukset joka kerta sopimusarkkitehtuuriin ja työnjakoon työllisyysalueella? On ratkaistava, miten voitaisiin elää muutoksissa joustavasti mukana. Työllisyysalueen järjestämisessä haastaa erityisesti, jos työllisyysalue on rahoituksellisesti ja työttömien tilanteet ja tarpeet huomioiden segregoitunut.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Työnhakijan työssäkäyntialue on määritelty ulottuvan 80 kilometrin etäisyydelle tosiasiallisesta asuinpaikasta. Tässä tarvitaan kuitenkin joustoa, esimerkiksi Uudenmaan toiminnallinen ja liikenteellinen työssäkäyntialue on tätä merkittävästi laajempi, yltäen myös maakunnan rajojen yli. Kilometrimäärän rinnalla on oltava tarveharkintaa ja joustoa, liikenneväylät ja joukkoliikenne ohjaavat ihmisten liikkumista.

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

Järjestämisvastuu

MUUTOSesitys

KUUMA-seutu edellyttää, että järjestämisvastuu työvoima- ja yrityspalveluista annetaan kaikille kunnille. Pidämme hyvänä mallia, jossa kunta voisi järjestää palvelut itsenäisesti, jos sen työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä, mutta kaikkien sellaisten kuntien, joiden työvoiman määrä jää alle 20 000 henkilön tulee sopia tehtävän hoitamisesta yhteistoiminnassa jonkin muun tai muiden kuntien kanssa. Silloin myös menot ja tulot kohdentuvat järjestäjälle eli jokaiselle kunnalle. Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulee saada sopia työvoimapalvelujen järjestämisvastuun toteuttamisesta kuntalain (410/2015) 8 luvun 49§ mukaisia kaikkia yhteistoimintamuotoja käyttäen. Yhteistoiminnasta sopivien kuntien yhteisen työvoiman määrän tulee olla vähintään 20 000 henkilöä. Työllisyyden hoitamiseksi perustettua yhteistoiminta-aluetta kutsuttaisiin työllisyysalueeksi. Laissa ei tulisi määritellä toimivaa työssäkäyntialuetta niin tarkasti.

- Uudistuksen rahoitusmallin valmistelu on lähtenyt alusta alkaen rahoitusvastuun antamisesta kunnille. Muussa tapauksessa kyse olisikin vain TE-toimistojen uudelleen perustamisesta. Ehdotetussa järjestämismallissa rahat ja vastuu eivät kuitenkaan kohtaa ja siinä puututaan kuntien itsehallinnolliseen asemaan. Olisi paljon selkeämpää, että jokaisella kunnalla olisi sekä rahoitusvastuu että järjestämismallin vastuu. Tällöin kunnat olisivat keskenään tasa-arvoisessa neuvotteluasemassa. Työssäkäyntialueen yhtenäisyyden vaatimuksen vuoksi ehdotettu laki edellyttää käytännössä keskuskaupunkien ja sitä ympäröivien kuntien muodostamaa yhteistoiminta-aluetta. Suurin osa suuristakaan kaupungeista ei näillä edellytyksillä voisi järjestää palveluja yksinään työvoiman riittävästä määrästä huolimatta.

- Uudistuksen läpivienti HE:n mukaisesti vaatii isoa sopimuksellista arkkitehtuuria. Vastuukunnan toimielin voi joutua alun jälkeen useaan kertaan korjaamaan periaatteita työnjaosta ja rahoituksesta, koska muutos on iso ja osin ennakoimaton. Vaikuttavatko tulevat työvoimapalveluiden uudistukset joka kerta sopimusarkkitehtuuriin ja työnjakoon työllisyysalueella? On ratkaistava, miten voitaisiin elää muutoksissa joustavasti mukana. Työllisyysalueen järjestämisessä haastaa erityisesti, jos työllisyysalue on rahoituksellisesti ja työttömien tilanteet ja tarpeet huomioiden segregoitunut.

Palvelut:

MUUTOSESITYS

Kunnan työllistymistä tukevat palvelut tulee rinnastaa työllisyyttä edistäväksi palveluksi (linkitys työttömyysturvaan)

- Asiakkaalla on yhtäläinen mahdollisuus saada työttömyysetuuden maksajalta kulukorvausta osallistuessaan kunnan järjestämiin palveluihin, mikäli ne rinnastetaan. Nykyjärjestelmässä kunnan järjestämistä palveluista asiakas voi hakea harkinnanvaraista kulukorvausta, josta tehdään päätös kunnassa. Kunnan palveluiden tulee näkyä myös aktivointiasteessa.

MUUTOSESITYS

KEHA-keskuksen roolia palveluiden järjestämisessä henkilöasiakkaille tulee arvioida kriittisesti

- KEHA-keskuksella ei ole kokemusta palvelun järjestämisestä henkilöasiakkaille, mutta nyt viraston rooli on muuttumassa radikaalisti. Erityisen paljon huolta herättää KEHA-keskukselle HE:ssä esitetty tehtävä hoitaa nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennuksen toteuttamista.

MUUTOSESITYS

Mikäli asiakas hakeutuu TE-palveluiden asiakkaaksi muuhun kuin omalle työllisyysalueelleen, tälle tulee olla tarkempi peruste kuin "asuu tai oleskelee kunnassa tai työllisyysalueen kunnassa säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti työn, opiskelun, vapaa-ajan vieton, lähiomaisen tai muun läheisen asumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi".

- HE:n muotoilu on niin laaja, että se mahdollistaa kenelle tahansa asiakkaalle minkä vain työllisyysalueen palveluiden käytön vailla todellista tarvetta.

MUUTOSesitys

Työllisyysalueiden tulee voida laskuttaa/saada valtiolta resursseja niissä tapauksissa, jossa palveluja käyttävän yrityksen toiminta on suurimmaksi osaksi alueen ulkopuolella.

- 2 luvun 6 §:ssä mainitaan seuraavasti: "Työvoimaviranomaisen on tarjottava työvoimapalveluja työnantajalle tämän koti- tai toimipaikasta riippumatta." Esityksessä ei kuitenkaan mainita mahdollisuudesta laskuttaa näiden palveluiden kustannuksia työnantajan kotikunnalta. 16 luvun 1§:ssä puolestaan säädettäisiin työvoimaviranomaisten velvollisuudesta tehdä yhteistyötä muutosturvan toteuttamiseksi. Lakimuutosten myötä kaupungit tulevat palvelemaan myös yrityksiä ja joutuvat koordinoimaan paljonkin muutosturvapalveluita tapauksissa, jossa yrityksellä on toimipisteitä laajemmalla alueella Suomessa. Tällaisia tapauksia varten laissa tulee säätää kunnan mahdollisuudesta hakea korvausta muille kuin sen oman alueen yritykselle tarjotusta yrityspalvelusta.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli rajaa palvelun järjestämisen tapaa aivan liikaa ja kaventaa siten kunnan vapautta löytää uusia tapoja järjestää nykyistä vaikuttavampaa työllisyyspalvelua.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

MUUTOSESITYS

Valtion tulee velvoittaa Keha-keskus avaamaan laajemmin tietomallejaan, järjestelmäkehityksen ja järjestelmien käyttöönoton aikataulua sekä resursoivan riittävästi myös rajapintojen tarjoamista kunnille asiakastietovarantoon.

- TE2024-uudistuksen hyödyt ovat vaarassa jäädä toteutumatta, ellei TE-digi-hanke etene samanaikaisesti. Vaikka on ymmärrettävää, että muuttuva toimintaympäristö ja lainsäädäntö vaikuttaa myös tietojärjestelmähankkeiden etenemiseen, ei kuntia, työntekijöitä ja asiakasnäkökulmaa ole toistaiseksi kuunneltu riittävästi esimerkiksi Työmarkkinatorin kehityksessä. Kunnille tulee antaa kaikki mahdolliset edellytykset rakentaa omia ratkaisuja paremman asiakaspalvelun, palvelukohtaannon ja vaikuttavuuden osoittamisen toteuttamiseksi.

MUUTOSESITYS

Lakiin tulee kirjata kunnille edellytykset rakentaa omia moduuleja valtion tarjoamien järjestelmien päälle. Tämä vaatii esimerkiksi avoimen lähdekoodin ratkaisuja tietojärjestelmäkehityksessä.

- Suurimmilla kunnilla on mahdollista toimia KEHA-keskusta ketterämmin ja luoda omia vaikuttavia tietojärjestelmäratkaisujaan. Tämä ei ole kuitenkaan mahdollista, mikäli KEHA-keskusta ei laissa velvoiteta tekemään laajaa yhteistyötä kuntien kanssa ja ottamaan tietojärjestelmäkehityksessä aidosti huomioon kuntien mahdollisuudet rakentaa modulaarisia ratkaisuja.

Data ja asiakastietojen käyttötarkoitukset:

MUUTOSesitys

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta 13 § antaa mahdollisuuden tulotietojen käyttöön tiedolla johtamista varten vain työ- ja elinkeinoministeriölle: "27) työ- ja elinkeinoministeriölle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädettyjen julkisten työvoimapalveluiden johtamista, ohjausta ja kehittämistä sekä kuntien työllisyydenhoidon ja työvoimapalvelujen järjestämisen seuranta ja arviointia koskevien tehtävien hoitamiseksi." Oheiseen momenttiin tulee lisätä mukaan myös kunnat.

- Kunnille on välttämätöntä voida tarkastella palveluittensa vaikuttavuutta eri asiakassegmenteille, jotta kunta voi tarjota tehokkainta ja vaikuttavinta mahdollista palvelua ja vaikuttaa siten aidosti työttömyysturvakustannuksiinsa.

MUUTOSesitys

Asiakastietojen käyttötarkoituksen osalta esityksessä todetaan, että työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käyttötarkoitukset on voimassa olevassa lainsäädännössä määritelty kattavasti, eikä käyttötarkoituksiin arvioida liittyvän erityisiä muutostarpeita työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtymisen vuoksi. Järjestämisvastuussa olevan toimijan näkökulmasta on varauduttava tarkistamaan asiakastietojen käyttötarkoituksia, jotta lain tavoitteena olevan kuntien palveluekosysteemin laaja-alainen hyödyntäminen mahdollistuu. Erytishuomiota tulee kohdistaa työnantajia koskevien tietojen laajuuteen ja käyttötarkoituksiin.

- Uudistuksen lähtökohtana mainitaan; "kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla tukevat palvelut nopeamman työllistymisen tavoitetta". Asiakastietojen käyttöoikeuksien on tuettava saman tavoitteen toteutumista.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Palkkatuki kunnille ja lähiyhteisöille tulee sallia. Jos ei, niin korvaava sääntely.

Veloitetyöllistämisen tulee jatkossakin olla mahdollista kuntiin palkkatuella.

Valtion työllistäminen tulee korvata kunnille valtionosuudessa.

Palkkatukisääntelyä tulee yleisesti ottaen yksinkertaistaa ja virtaviivaistaa.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

Palvelut – starttiraha

Lain työvoimapalveluiden järjestämisestä 11 luvussa säädetään starttirahasta. Luvun 2 §:ssä on esitetty epäselvästi missä tapauksissa starttirahan hakijan toimeentulon voidaan katsoa olevan turvattu muulla tavalla päätoimisen. Laissa tulee määritellä esimerkiksi pääomatulojen vaikutus starttirahan myöntämiseen. Luvun 4 §:ssä mainitaan, ettei yritystoimintaan liittymättömästä työstä saatu palkka tai korvaus estäisi starttirahan maksamista. Tässä yhteydessä yritystoimintaan liittyvä työ tulee määritellä tarkemmin.

Palvelujen tarjoamiselle oman työllisyysalueen ulkopuolella tulee olla tarkempi peruste kuin pelkkä pidempiaikainen asuminen ja oleskelu.

Mikäli palveluita tarjotaan ylläalueellisesti, tulee työvoimaviran-omaisen saada pääsy kaikkien henkilö- ja työntäjä-asiakkaiden asiakastietoihin.

Työllisyysalueiden tulee voida laskuttaa valtiota niissä tapauksissa, joissa palveluja käyttävän yrityksen toimipisteet ovat suurimmaksi osaksi alueen ulkopuolella. Tällaisia tapauksia varten laissa tulee säätää kunnan mahdollisuuksista hakea korvauksia.

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Datan käyttö

Lain työvoimapalveluiden järjestämisestä 13 lukuun tulee sisällyttää seuraavanlainen tietojohdamista koskeva pykälä:

x § Tietojohdaminen

Työvoimaviranomaisella on oikeus salassapitovelvoitteiden estämättä sekä tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan nojalla käsitellä ja yhdistellä tunnisteellisesti asiakastietoja, jotka ovat syntyneet sen omassa toiminnassa tai ovat sen omiin rekistereihin tallennettuja, jos se on välttämätöntä palvelunantajan vastuulla toteutettavan palvelutoiminnan tuottamista, seurantaa, arviointia, suunnittelua, kehittämistä, johtamista ja valvontaa varten.

13 luvun 3 §:n 1 momentin perusteluissa tulee tarkentaa, että muu palvelu voi olla myös esimerkiksi kolmannen sektorin toimijan tuottama. Kyseisen momentin 7 kohtaan tulisi lisätä myös työkykyä tukevat palvelut.

Säännöskohtaisissa perusteluissa tulee työttömyysetuuden kertymätietojen yhteydessä mainita, että niiden yhdistäminen asiakasrekisteridataan tulee erikseen sallia, jotta kunnat voivat arvioida kannustavan rahoitusmallin kustannusvaikutuksia ja sitä, miten resurssit kannattaa kohdistaa.

13 luvun 4 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa kuvataan työvoimaviranomaisen tarvitsevan tietoja palvelun etenemisestä ja tuloksista asiakkaan palveluprosessin etenemisen suunnittelemiseksi ja varmistamiseksi. Palveluntuottajilla olisi oikeus antaa nämä tiedot suoraan työvoimaviranomaiselle ilman asiakkaalta erikseen nimenomaisesti pyydettyä suostumusta. Tieto palveluihin osallistumisesta tulee kuitenkin rakenteellisesti mahdollistaa asiakastietojärjestelmässä, jotta palveluihin osallistumisen vaikutusta ja vaikuttavuutta ylipäätään kyetään seuraamaan. Ei riitä, että tieto saadaan, jos sen kirjaamista ja raportoimista ei ole velvoitettu tai edes mahdollistettu. Kirjaamisen tulisi olla mahdollista kaikkien, myös työllistymistä tukevien palveluiden osalta ja palveluntuottajille tulee tarjota yhdenmukainen tapa raportoida osallistumistietoa.

Viitaten työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintöön TyVM 3/2022, tulisi esityksen 13 luvun 4§:ään tehdä mietintöä vastaava muutos seuraavasti:

4§ Tiedonsaantioikeus

...Työvoimapalvelujen tuottajalla ja työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työvoimaviranomaisen järjestämän työllistymistä tukevan palvelun tuottajalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta työvoimaviranomaiselta ja kehittämis- ja hallintokeskukselta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun tuottamiseksi ja toteuttamiseksi. Asiakkaan terveydentilaa koskevien tietojen luovuttaminen palveluntuottajalle on mahdollista vain, jos asiakas antaa tietojen luovuttamiseen yksilöidyn kirjallisen suostumuksen.

4 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa kuvataan henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka palvelun tuottajalla olisi oikeus saada palvelun järjestämiseksi välttämättöminä tietoina. Näihin kuuluisivat ainakin palveluun ohjatun asiakkaan nimi ja yhteystiedot, kuten asuinpaikka, osoite ja puhelinnumero. Myös sähköpostia tulisi pitää palvelun järjestämiseksi välttämättömänä tietona.

Tiedonvaihtosäännöksessä (13 luku 5 §) tulee huomioida esitettyä paremmin koulutuspalvelun tuottajat. Ensimmäistä momenttia tulee täydentää siten, että työvoimaviranomaisella on oikeus saada tiedot myös muulta koulutuksen järjestäjältä palvelutarpeen arviointia varten. 5 momenttia tulee täydentää siten, että työvoimaviranomainen olisi velvollinen antamaan koulutuksen järjestäjälle sen pyynnöstä salassapitosäännösten estämättä hallussaan olevat työllisyydenhoidon asiakassuhteeseen olennaisesti vaikuttavat tiedot ja selvitykset, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan koulutuksen tarpeen selvittämiseksi ja järjestämiseksi, ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi sekä koulutuksen järjestäjälle annettujen tietojen tarkistamista varten.

13 luvun 7§:n säännöskohtaisissa perusteluissa mainitaan: ”Työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ylläpitäjänä kehittämis- ja hallintokeskus vastaisi tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvien tietovarannon, asiakastietojärjestelmän ja palvelualustan teknisistä määrittelyistä. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019, tiedonhallintalaki) 22 §:n 3 momentin nojalla kehittämis- ja hallintokeskus määrittelisi valtakunnallisesta tietovarannosta teknisen rajapinnan avulla luovutettavien tietojen tietorakenteen kuvauksen ja ylläpitäisi sitä.” Tehtävien listaan tulee lisätä myös teknisten kuvausten ja tiedon jakaminen kuntien käyttöön heti kun dokumentaatio on julkaistu. Kunnissa voidaan teknistä dokumentaatiota arvioimalla suunnitella omia järjestelmäratkaisuja. Lisäksi tehtäviin tulee liittää yhteistyö työvoimaviranomaisten kanssa tietovarannon määrittelytyössä. Näin valtakunnallisen tietovarannon sisällöt palvelisivat monipuolisesti kuntien tarpeita, kerättävä data olisi yhteismitallista sekä laadukasta ja sitä voitaisiin hyödyntää työvoimaviranomaisen toiminnan kehittämisessä.

13 luvun 7§ säännöskohtaisiin perusteluihin tulee kirjata, että työvoimaviranomaisen käyttämän muun kuin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvan asiakastietojärjestelmän tulisi teknisiltä ominaisuuksiltaan olla yhteensopiva työvoimapalvelujen valtakunnallisen tietovarannon

kanssa siten, että tietojärjestelmällä voidaan sekä vastaanottaa tietoja valtakunnallisesta tietovarannosta että luovuttaa tietoja valtakunnalliseen tietovarantoon. Työvoimaviranomaiselle tulee luovuttaa tekninen dokumentaatio (tietomalli ja rajapinnan kuvaus), jotta työvoimaviranomaisen omat järjestelmäratkaisut osataan suunnitella ja toteuttaa yhteensopiviksi valtakunnallisen ratkaisun kanssa.

Työvoimapalvelujen nykyisillä seurantamenetelmillä ei saada tarkkaa tietoa eri toimenpiteiden vaikutuksista työllistymiseen eikä arvioita työllisyystoimenpiteiden toimivuudesta ja aikaansaamista muutoksista voida tehdä reaaliaikaisesti. Palkka- ja etuustietojen puuttuessa on työvoimapalvelujen yleisen vaikuttavuuden ja hankittujen palveluiden osalta tieto on puutteellista työllistymisen kokonaisarvioinnin näkökulmasta. Tästä huolimatta laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta 13 § antaa mahdollisuuden tulotietojen käyttöön tiedolla johtamista varten vain työ- ja elinkeinoministeriölle: "27) työ- ja elinkeinoministeriölle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädettyjen julkisten työvoimapalveluiden johtamista, ohjausta ja kehittämistä sekä kuntien työllisyydenhoidon ja työvoimapalvelujen järjestämisen seuranta ja arviointia koskevien tehtävien hoitamiseksi." Oheiseen momenttiin tulisi lisätä mukaan myös kunnat. Kunnille on välttämätöntä voida tarkastella palveluitensa vaikuttavuutta eri asiakassegmenteille, jotta kunta voi tarjota tehokkainta ja vaikuttavinta mahdollista palvelua ja vaikuttaa siten aidosti työttömyysturvakustannuksiinsa.

Ensisijaisen fokuksen pitää olla yritysten uusien työpaikkojen luomisessa ja piilotyöpaikkojen tunnistamisessa. Tämä edellyttää paikallisten yritysten ja yrittäjien hyvää tuntemista ja luottamuksellista suhdetta. Yritysten ajankohtaisen tilanteen tunteminen on myös edellytys yrityskohtaisen rekrytointitarpeen ja -mahdollisuuksien tunnistamiselle sekä työvoiman saatavuuteen liittyvän luotettavan ennakoitietiedon kokoamiselle. Tiedon liikkuminen viranomaistehtävien ja yritys- ja työnantajapalvelujen tuottajien välillä on tässä yhteydessä lainsäädäntöteitse ratkaistava. Virkasuhde järjestäjätahoon ei voi olla ainoa tapa päästä käyttämään asiakastietoa. Pitää mahdollistaa myös salassapitosopimuksiin perustuva yhteistyömalli.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

MUUTOSESITYS

Kunnan työllistymistä tukevat palvelut tulee rinnastaa työllisyyttä edistäväksi palveluksi (linkitys työttömyysturvaan)

- Asiakkaalla on yhtäläinen mahdollisuus saada työttömyysetuuden maksajalta kulukorvausta osallistuessaan kunnan järjestämiin palveluihin, mikäli ne rinnastetaan. Nykyjärjestelmässä kunnan

järjestämistä palveluista asiakas voi hakea harkinnanvaraista kulukorvausta, josta tehdään päätös kunnassa. Kunnan palveluiden tulee näkyä myös aktivointiasteessa.

MUUTOSesitys

KEHA-keskuksen roolia palveluiden järjestämisessä henkilöasiakkaille tulee arvioida kriittisesti

- KEHA-keskuksella ei ole kokemusta palvelun järjestämisestä henkilöasiakkaille, mutta nyt viraston rooli on muuttumassa radikaalisti. Erityisen paljon huolta herättää KEHA-keskukselle HE:ssä esitetty tehtävä hoitaa nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennuksen toteuttamista.

MUUTOSesitys

Mikäli asiakas hakeutuu TE-palveluiden asiakkaaksi muuhun kuin omalle työllisyysalueelleen, tälle tulee olla tarkempi peruste kuin "asuu tai oleskelee kunnassa tai työllisyysalueen kunnassa säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti työn, opiskelun, vapaa-ajan vieton, lähiomaisen tai muun läheisen asumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi".

- HE:n muotoilu on niin laaja, että se mahdollistaa kenelle tahansa asiakkaalle minkä vain työllisyysalueen palveluiden käytön vailla todellista tarvetta.

MUUTOSesitys

Työllisyysalueiden tulee voida laskuttaa/saada valtiolta resursseja niissä tapauksissa, jossa palveluja käyttävän yrityksen toiminta on suurimmaksi osaksi alueen ulkopuolella.

- 2 luvun 6 §:ssä mainitaan seuraavasti: "Työvoimaviranomaisen on tarjottava työvoimapalveluja työnantajalle tämän koti- tai toimipaikasta riippumatta." Esityksessä ei kuitenkaan mainita mahdollisuudesta laskuttaa näiden palveluiden kustannuksia työnantajan kotikunnalta. 16 luvun 1 §:ssä puolestaan säädettäisiin työvoimaviranomaisten velvollisuudesta tehdä yhteistyötä muutosturvan toteuttamiseksi. Lakimuutosten myötä kaupungit tulevat palvelemaan myös yrityksiä ja joutuvat koordinoimaan paljonkin muutosturvapalveluita tapauksissa, jossa yrityksellä on toimipisteitä laajemmalla alueella Suomessa. Tällaisia tapauksia varten laissa tulee säätää kunnan mahdollisuudesta hakea korvausta muille kuin sen oman alueen yritykselle tarjotusta yrityspalvelusta.

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

Palkkatuki kunnille ja lähiyhteisöille tulee sallia. Jos ei, niin korvaava sääntely.

Velvoitetyöllistämisen tulee jatkossakin olla mahdollista kuntiin palkkatuella.

Valtion työllistäminen tulee korvata kunnille valtionosuudessa.

Palkkatukisääntelyä tulee yleisesti ottaen yksinkertaistaa ja virtaviivaistaa.

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

Valtion tulee velvoittaa Keha-keskus avaamaan laajemmin tietomallejaan, järjestelmäkehityksen ja järjestelmien käyttöönoton aikataulua sekä resursoivan riittävästi myös rajapintojen tarjoamista kunnille asiakastietovarantoon.

- TE2024-uudistuksen hyödyt ovat vaarassa jäädä toteutumatta, ellei TE-digi-hanke etene samanaikaisesti. Vaikka on ymmärrettävää, että muuttuva toimintaympäristö ja lainsäädäntö vaikuttaa myös tietojärjestelmähankkeiden etenemiseen, ei kuntia, työntekijöitä ja asiakasnäkökulmaa ole toistaiseksi kuunneltu riittävästi esimerkiksi Työmarkkinatorin kehityksessä. Kunnille tulee antaa kaikki mahdolliset edellytykset rakentaa omia ratkaisuja paremman asiakaspalvelun, palvelukohtaannon ja vaikuttavuuden osoittamisen toteuttamiseksi.

Lakiin tulee kirjata kunnille edellytykset rakentaa omia moduuleja valtion tarjoamien järjestelmien päälle. Tämä vaatii esimerkiksi avoimen lähdekoodin ratkaisuja tietojärjestelmäkehityksessä.

- Suurimmilla kunnilla on mahdollista toimia KEHA-keskusta ketterämmin ja luoda omia vaikuttavia tietojärjestelmäratkaisujaan. Tämä ei ole kuitenkaan mahdollista, mikäli KEHA-keskusta ei laissa velvoiteta tekemään laajaa yhteistyötä kuntien kanssa ja ottamaan tietojärjestelmäkehityksessä aidosti huomioon kuntien mahdollisuudet rakentaa modulaarisia ratkaisuja.

Lakiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulosta tulee kirjata pykälä ELY-keskusten ja TE-toimiston velvollisuudesta yhteistyöhön kuntien kanssa jo ennen järjestämisvastuun siirtoa. Tämän pykälän tulee astua voimaan jo 1.4.2023. Jo tätä ennen valtion tulee huolehtia, että ELY-keskukset ja TE-toimistot jakavat alueensa kunnille tietoa niille siirtyvistä vastuista ja sopimuksista.

- Tulevien järjestämisvastuullisten tahojen on tärkeä alkaa valmistautua muutokseen mahdollisimman ajoissa, jotta asiakkaan suuntaan ei näy vastuiden siirrosta johtuvaa katkosta palveluissa. TE-toimistot ja ELY-keskukset tulee velvoittaa jakamaan kaikki mahdollinen tieto siirtyvistä vastuista, toimintatavoista, hankintamenettelyistä, organisaatiosta, tehtäväkuvista jne. Yksityiskohdista voidaan säätää asetuksella.

KEHA-keskuksen roolia palveluiden järjestämisessä henkilöasiakkaille tulee arvioida kriittisesti

- KEHA-keskuksella ei ole kokemusta palvelun järjestämisestä henkilöasiakkaille, mutta nyt viraston rooli on muuttumassa radikaalisti. Erityisen paljon huolta herättää KEHA-keskukselle HE:ssä esitetty tehtävä hoitaa nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennuksen toteuttamista.

Kunnille/kaupungeille tulee mahdollistaa kehittämis- ja neuvontapalveluiden järjestäminen itsenäisesti ilman velvoitteita suhteessa valtion hankintasopimukseen, järjestelmiin tai palveluihin.

Kunnille tulee antaa kaikki mahdolliset edellytykset rakentaa omia ratkaisuja paremman asiakaspalvelun, palvelukohtaannon ja vaikuttavuuden osoittamisen toteuttamiseksi.

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

Rahoitusmalli, työttömyysturva:

MUUTOSESITYS

Hyvinvointialueiden tulee olla osavastuussa pitkään työttöminä olleiden kustannuksista, joten ne voisivat maksaa osan työttömyysturvan perusosasta sitkeästi pitkäaikaistyöttömien osalta, jolloin kunnan maksuosuus laskisi. Jos henkilön työllistymissuunnitelmaan voidaan kirjata ainoaksi toimenpiteeksi se, että henkilö hakeutuu sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin, tämän kohderyhmän työttömyysetuuden rahoitusvastuu tulee siirtää hyvinvointialueille, jotka ko. palvelun tuottavat. Hyvinvointialueille tulee tarjota taloudellisia kannustimia hoitaa työttömien sosiaali- ja terveyspalveluja siten, että tämä kohderyhmä pääsisi kohti työmarkkinoita tai siirtyisi oikealle etuudelle, esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeelle.

- Näin hyvinvointialueilla on kannustin hoitaa työttömien työnhakijoiden sosiaali- ja terveyspalveluita, eikä terveyden perusteella muodostuvat työttömyyskustannukset jää yksin kuntien vastuulle, joilla ei ole enää sote-palvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuuta. Yli 1000 päivää työmarkkinatukea saaneet (nykyinen kunnan maksuvastuu 70%) ovat pääsääntöisesti tätä kohderyhmää. Heidän tilannettaan ei voida tukea työllistymistä edistävillä palveluilla määräaikaisesti tai pysyvästi. Työnhaku on voimassa vain etuuden saamisen vuoksi.

MUUTOSESITYS

Työikäinen väestö kasvaa useimmissa KUUMA-kunnissa, mutta pienenee suurimmassa osassa Suomea. Jos työttömyysturvan rahoitusmallin kompensaaion taso on staattinen ja perustuu vuoden 2022 työttömyysturvakustannusten tasoon, muuttovoittokuntien kasvava työvoima jää alikompensoiduksi ajan myötä. Mikäli työikäisen väestön määrän arvioidaan Tilastokeskuksen väestöennusteen perusteella kasvavan KUUMA-seudulla vuoteen 2035 tultaessa, tulee myös työttömien määrä kasvamaan ja staattisen mallin luoma alikompensoatio olemaan seudulla miljoonaluokkaa. Kompensaaion taso tuleekin tarkistaa säännöllisesti työvoiman määrän muuttuessa järjestämisvastuullisilla alueilla.

MUUTOSesitys

Jotta kuntien suhdanneriskiä pienennettäisiin, järjestämisvastuullisten alueiden työttömyysturvakustannusten kasvulle pitää asettaa matalasuhdanteen varalle katto, jonka ylittävistä kustannuksista valtio ottaa vastuun. Suhdannekatto voitaisiin määrittellä kullekin järjestämisvastuualueelle erikseen siten, että määrätty suhteellinen työttömyysasteen nousu (esim. 40 %) järjestämisvastuualueella poikkileikkaushetken nähdessä laukaisisi mekanismin. Tällöin todettaisiin, ettei olla enää tilanteessa jossa työvoimavirranomainen voi merkittävästi vaikuttaa omalla toiminnallaan työllisyyden paranemiseen ja siten kannustava rahoitusmalli ei toimi.

- Kunnan maksuvastuun kasvu työttömyysturvasta siirtää suhdanneriskiä valtiolta kuntatalouteen. Matalasuhdanteessa työttömyys kasvaa tavalla, johon julkisilla työllisyyspalveluilla voidaan vaikuttaa vain osin. Kuntien ei pidä joutua luottamaan valtion hyvän tahtoisuuteen, mikäli työttömyysturvakustannukset kasvavat äkillisesti.

MUUTOSesitys

Esityksessä kompensaation poikkileikkausvuodeksi on määritelty vuosi 2022. Mikäli kompensaation tason säädetään olevan muuttumaton, poikkileikkausta tulee tarkastella pidemmällä aikavälillä yli erilaisten suhdannetilanteiden, jotta kompensaatiomalli vastaisi paremmin uuden rahoitusmallin kunnille tuomaa todellista työttömyyden sosiaaliturvamenojen kasvua.

- Johtuen koronapandemian jälkeisestä pitkäaikaistyöttömyydestä, vuoden 2022 kunnan työmarkkinatukikulut ovat huomattavasti aiempaa korkeammat, jolloin kompensaation taso uhkaa jäädä liian pieneksi "normaaliin" tilanteeseen nähden. Vaikka pitkäaikaistyöttömyys tulee TEM:in tuoreen ennusteen mukaan laskemaan tänä vuonna, on työmarkkinan kuntaosuus silti useimmissa kunnissa huomattavasti korkeampi kuin ennen koronapandemiaa.

Rahoitusmalli, palveluiden rahoitus:

MUUTOSesitys

Valtiolle HE:n mukaan jäävä 25 % osuus TE-palveluiden kokonaisrahoituksesta tulee perustella esitettyä paremmin. Kieku-työajanseuranta ei tule käyttää perusteena valtiolle jäävää kustannusta arvioitaessa. Lisäksi rahoituksen riittävyys on varmistettava niin, että tarvittavan uuden henkilöstön palkkaaminen ja muut TE-palvelu-uudistuksen toteutuksesta aiheutuvat uudet kustannukset eivät jää kuntien itse rahoitettavaksi.

- TE2024-valmisteluprosessin aikana on toistuvasti esitetty arvio, jonka mukaan TE-palveluiden kustannukset ovat 700 M€ 2024 tasossa. Hallituksen esityksessä onkin päädytty malliin, jossa miltei kaikki TE-palvelut siirtyvät kuntien tai kuntapohjaisten alueiden järjestämisvastuulle. HE:n kuvaamissa vaikutuksissa kuntatalouteen (HE:n luku 4.2.2.2, sivut 140-142) kunnille siirtyvä rahoitus

vuoden 2022 tasossa on kuitenkin arvioitu olevan vain 520 M€. Valtiolle jäisi näin 180 M€ eli yli neljäsosa koko palveluiden rahoituksesta. Todellisuudessa valtion Kieku-järjestelmän työajanseuranta, johon esityksessä viitataan on täysin epäluotettava tapa arvioida tarvittavia resursseja, varsinkin kun puhutaan näin suuresta osuudesta koko TE-palveluiden rahoituksesta. Pitää myös ottaa huomioon, että kunnille siirtyy uudistuksessa paljon jo etukäteen sidottuja henkilöstökustannuksia, joiden kattamiseksi ja vaikuttavan palvelun järjestämiseksi 520 M€ on riittämätön summa.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

MUUTOSesitys

Kunnat pitää ottaa mahdollisimman pian mukaan keskusteluihin TE-toimistojen rekrytointipolitiikasta. Kuntien tulee olla mukana vuonna 2024 ennen järjestämisvastuun siirtoa tapahtuvissa rekrytoinneissa sen jälkeen, kun järjestämisvastuualueiden laatimat tehtäväkuvat on vahvistettu TE2024-siirtoa koskevassa yt-menettelyssä.

- Kunnat tarvitsevat TE-toimiston henkilöstön osaamista, jonka siirtyminen kuntiin on tärkeää. Työllisyysalueen tulee kuitenkin itse voida vaikuttaa oman tulevan henkilöstönsä rekrytointiin, koska ennen järjestämisvastuun siirtoa tehdyt rekrytoinnit vaikuttavat tuleviin TE-palveluiden järjestämisen edellytyksiin.

MUUTOSesitys

Lakiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta tulee kirjata pykälä ELY-keskusten ja TE-toimiston velvollisuudesta yhteistyöhön kuntien kanssa jo ennen järjestämisvastuun siirtoa. Tämän pykälän tulee astua voimaan jo 1.4.2023. Jo tätä ennen valtion tulee huolehtia, että ELY-keskukset ja TE-toimistot jakavat alueensa kunnille tietoa niille siirtävistä vastuista ja sopimuksista.

- Tulevien järjestämisvastuullisten tahojen on tärkeä alkaa valmistautua muutokseen mahdollisimman ajoissa, jotta asiakkaan suuntaan ei näy vastuiden siirrosta johtuvaa katkosta

palveluissa. TE-toimistot ja ELY-keskukset tulee velvoittaa jakamaan kaikki mahdollinen tieto siirtyvistä vastuista, toimintatavoista, hankintamenettelyistä, organisaatiosta, tehtäväkuvista jne. Yksityiskohdista voidaan säätää asetuksella.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Palvelut – elinkeinopalvelut

MUUTOSESITYS

Kunnille/kaupungeille tulee mahdollistaa kehittämis- ja neuvontapalveluiden järjestäminen itsenäisesti ilman velvoitteita suhteessa valtion hankintasopimuksiin, järjestelmiin tai palveluihin. Kunnille tulee antaa kaikki mahdolliset edellytykset rakentaa omia ratkaisuja paremman asiakaspalvelun, palvelukohtaannon ja vaikuttavuuden osoittamisen toteuttamiseksi.

Kunnille siirtyvät elinkeinopalvelut pitää eritellä tarkasti palvelusisällön ja henkilöresurssin osalta.

Valtiolle jäävien palveluiden yhteys kuntien toimintaan tulee eritellä tarkasti palveluohjauksen ja tiedonvaihdon näkökulmista.

Valtion toimijoiden tulee sitoutua palveluntuotantovastuun siirtymisen pohjastamiseen jo hyvissä ajoin ennen liikkeenluovutuksen toteutumista. Tämä tarkoittaa esimerkiksi koulutusta, tiedonjakoa sekä henkilöstösuunnittelun tukea.

Kuntien olemassa olevat palvelurakenteet pitää huomioida erikseen suunniteltaessa valtion roolia elinkeinopalveluiden tuotannossa. Valtion palveluiden, eritoten kansainvälisten palveluiden, ja kuntien omien palveluiden väliin tulee luoda palveluohjauksen prosessi, joka palvelee sekä asiakasta että vastaanottavaa kuntaa.

Palveluiden segmentti tulee määritellä mahdollisimman teknisesti, jotta ei jää epäselvyyttä siitä, miten asiakasyrityksen ja tuottavan kunnan profiilit vaikuttavat palveluntuotannon mahdollisuuksiin ja rajoituksiin.

Kuusela Antti
KUUMA-seutu liikelaitos